

ARTRÒPODES

Tipus d'assignatura: obligatòria de segon cicle per a l'especialitat de Biologia d'organismes i sistemes.

Departament responsable: Biologia Animal. Unitat de Zoologia

Coordinador: Antoni Serra

Distribució temporal: setembre-febrer. 4,5 crèdits teòrics i 3 crèdits pràctics

CRITERIS AVALUACIÓ

Es farà un examen de teoria i un de pràctiques. Cal aprovar-los independentment.

L'avaluació serà continuada. S'avaluaran els coneixements i les habilitats adquirides per l'alumne, així com la seva participació en les diverses activitats presencials i no presencials.

Prova de síntesi sobre la matèria teòrica (60%) i sobre la pràctica impartida (30%). Cal superar aquestes dues proves de manera independent. Treballs de curs i participació activa en les activitats programades (10%).

En el cas d'escollir l'avaluació única es realitzarà el mateix dia que la prova de síntesi de l'avaluació continuada.

OBJECTIUS

Teoria: Assolir un coneixement dels artròpodes en el seu conjunt. Posar de manifest els processos evolutius que han comportat la diversitat actual i les relacions filogenètiques entre els diferents grups d'artròpodes. Coneixement de la morfologia i de l'organització del cos dels artròpodes.

Pràctiques: Aproximació a l'anatomia i la diversitat dels principals grups. Tècniques de recol·lecció, observació i estudi dels artròpodes al seu ambient. Reconeixement i classificació de diferents taxa.

PROGRAMA DE TEORIA

Tema 1. Generalitats. Introducció. Característiques generals dels artròpodes. Posició filogenètica i classificació. Grups afins.

Tema 2. L'esquelet. Exosquelet i endosquelet. Formacions tegumentàries.

Tema 3. Metamerització i tagmatització en els diferents grups d'artròpodes.

Tema 4. Els apèndixs. Tipus, moviments i funcions.

Tema 5. Morfologia funcional comparada dels diferents aparells i sistemes. L'aparell digestiu.

Tema 6. L'aparell excretor.

Tema 7. L'aparell respiratori.

Tema 8. El sistema circulatori.

Tema 9. El sistema nerviós, òrgans sensorials.

Tema 10. El sistema endocrí. Neurosecreció.

Tema 11. L'aparell reproductor. Reproducció.

Tema 12. Desenvolupament embrionari.

Tema 13. Desenvolupament postembrionari.

Tema 14. Filogènia d'artròpodes. El registre fòssil.

Tema 15. Interpretacions filogenètiques actuals dels grups d'artròpodes.

PROGRAMA DE PRÀCTIQUES

Tema 1. Estudi morfològic i taxonòmic d'aràcnids. Escorpins i pseudoescorpins.

Tema 2. Aranèids, opilions, solífugs i àcars.

Tema 3. Palpígrads, uropigis, amblipigis, esquizòmids, ricinulis. Estudi morfològic i taxonòmic de picnogònids.

Tema 4. Estudi morfològic i taxonòmic de crustacis. Remipedis i malacostracis.

Tema 5. Maxil·lòpodes i fil·lòpodes.

Tema 6. Estudi morfològic i taxonòmic de miriàpodes. Quilòpodes, diplòpodes, símfils i pauròpodes.

Tema 7. Estudi morfològic i taxonòmic d'insectes. Entògnats i ectògnats apterigots. Paleòpters.

Tema 8. Polineòpters.

Tema 9. Paraneòpters.

Tema 10. Oligoneòpters.

SORTIDES DE CAMP

Es farà una sortida de classes pràctiques de dos dies de durada, en el decurs de la qual es desenvoluparan els temes següents:

— Tècniques i material de mostreig i recol·lecció d'artròpodes. Mètodes de conservació i confecció de col·leccions. Material i tècniques generals de dissecció i de realització de preparacions microscòpiques.

— Recol·lecció d'artròpodes terrestres i aquàtics.

— Classificació del material recol·lectat.

BIBLIOGRAFIA

ARMENGOL, J. (coord.). *Història Natural dels Països Catalans*. Vol. 9: *Artròpodes I*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1986.

BARRIENTOS, J. A. (coord.). *Curso práctico de Entomología*. Manuals de la Universitat Autònoma de Barcelona: Entomologia (41). Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona. Bellaterra.

BLAS, M. (coord.). *Història Natural dels Països Catalans*. Vol. 10: *Artròpodes II*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana, 1987.

DE LA FUENTE, J. A. *Zoología de Artrópodos*. Nova York: Interamericana, 1994.

NIETO, J. M.; MIER, M. P. *Tratado de Entomología*. Barcelona: Omega, 1985.

RICHARDS, O. W.; DAVIES, R. G. *Tratado de Entomología* Imms. 2 vol. Barcelona: Omega, 1984.

ROMOSER, V. S. *The Science of Entomology*. 2a ed. Nova York: MacMillan, 1981.

SELFA, J; PUJADE, J. *Fonaments de zoologia dels artròpodes*. Educació. Materials 53. Universitat de València. 2002.